

A drótosok, távírdamunkások emlékhelye (Móritz István felvétele)

egy márványtábla jelöli az emlékhelyet. Minden évben a falunap ünnepélyes része a koszorúzás, de év közben is mindig ott vannak a virágok... Nem csak helyi érték: *Zala megyei érték* címet adományoztak az emlékhelynek, a szepetneki drótosoknak 2019-ben.

Sóstainé Márfi Ibolya

Irodalom. *Baktai Ferenc:* Harcban a téllal. Zúzmara. Népszava 1964. jan. 29. 3.; *Barbarits Lajos:* A posta. In Nagykanizsa. Magyar Városok Monográfiája IV. Budapest, 1929. 204–208.; *Egyed Gábor:* Régi zalai utazás. III. Zalamegyei Ujság 1941. febr. 1. 4.; *Jáni János:* A Somogy–zalamegyei Evangélikus Egyházmegye és gyülekezeteinek története. Kaposvár, 2004; *Uő.:* Jáni Ferenc (1875–1966) életútja. Kézirat, 2016. Közös Kincsünk Szepetnek (KKSZ), Szepetneki drótosok (SZd) JJ; *Malonyay Dezső:* A magyar nép művészete. IV. Budapest, 1912; Nagypám és a szepetneki drótosok emlékei. Dokumentumok, fényképek, 2015. KKSZ, Szd TA; *Papócsi*

Andrásné: Családjáról és Szepetnek drótosairól. Kézirat, 2015. Lejegyezte: *Sóstainé Márfi Ibolya.* KKSZ, Szd, PA; *Papócsi Ferenc:* Aranymosó. Egy észrevétlen emberélet. Győr, 1988; *Sáfár József:* A szepetneki drótosok. Szepetneki Hírmondó 2016. augusztus (különszám); *Szommer Náthán:* Posta, távírda, távbeszélő. In *Halis István–Hoffmann Mór* (szerk.): Zala-vármegyei évkönyv a millenniumra. Nagykanizsa, 1896; *Török József:* Apám, nagypáim a drótosoknál. Kézirat, 2018. Lejegyezte: *Sóstainé Márfi Ibolya.* KKSZ, Szd, TJ; Udvarhelyi Ödön, a Magyar Posta vezérigazgatója jelenlétében avatták fel a szepetneki drótos székházat. Zala 1948. ápr. 13. 8.; Zalai Közlöny 1892. szept. 24. 12.; *Zsoldos György:* Apám drótos életútja és dokumentumai. Kézirat, 2016. Lejegyezte: *Sóstainé Márfi Ibolya.* KKSZ, Szd, ZsF.

Égi orgonák készítője

Emlékezés Albert Miklósrá

Ha Illés Sándor – a későbbi *Sanyipap* – nem kerül Monostorapátiba, bizonyosan sohasem találkozunk Miklóssal, az Orgonaépítő Mesterrel, azon a júliusi napon, mely 2008-ban indította a Művészetek Völgye rendezvényt.

Meleg volt, mint újabban minden nyáron, és pakolnunk kellett, hogy a másnapi kezdésre elkészüljünk. Az iskola ajtajában egy szuggesztív tekintetű, őszes hajú illető nézett kifelé, kezében cigaretta füstölgött. Félszegen, gyanúsán skandáltam, vajon kiféle-miféle ember lehet, aki közben egyfolytában beszélt, érces hangján méltatta az orgonák nagyszerűségét, jelentőségét, és mi lányommal mint festők, kissé össze is töpörödtünk ettől a magabiztosságtól. A cuccainkat be kellett hordani, hisz ennek az általános iskolának egy egy termében kaptunk mi is helyet alkotásainknak. Nem volt hát választásunk, utat törve

magunknak a széles mellű, orgonás, pőfékelő ember mellett, elindultunk befelé. Különös változás ért azonban bennünket, ahogy közelébe értünk. Megszólított, és nem is akárhogy, s ez az üdvözlés el is fűjt belőlünk minden fenntartást, amit az előző néhány percben összehordtunk magunkban. Amilyen magabiztosan áradtak az orgonákat dicsérő szavak, olyan egyértelműen szállt felénk is ennek az embernek kedvessége és emberszeretete. Nem kellett sokáig formálódni a dolgoknak, 5 perc múlva már barátként öleltük meg egymást. Aki velem jött, nem más volt, mint lányom, Andrea, aki festményeit már régóta *Ynda* névvel szignózta. Ki tudja, abban a 10 napban kit kedvelt meg legjobban Miklós: engem, vagy feleségemet, Ágotámat, netán az akkor 3 éves, haszonorientált dobos fiunkat, Danit, esetleg Yndát – de a későbbi évek során kiderült: ez a „*lánya lehetne*” művész nő költözött leginkább a Mester szívébe. Persze azért ott bujkáltunk mi is, mindannyian, még Tomi fiam is, akivel csak jóval később találkozott, meg hát sok-sok ember – merthogy Miklósnak igazán nagy szíve volt.

Az orgona bennem olyan hangszerként élt, amely valahogy csak úgy létezik, valamikor a barokk korban megépítették őket, aztán ennyi... A kántorok, orgonaművészek által megszólaltatott hangszeróriásról el sem tudtam képzelni, hogy ezt hús-vér emberek készítik, főleg, hogy a XXI. században is élnek olyan mesterek, akik orgonákat alkotnak. Bach, Händel, Telemann, Buxtehude költeményeinek megszólaltatói, ezek a monumentális orgánusok számomra mindig is valami transzcendentális misztériumot hordoztak, s amikor 1970-ben meghallottam az Omega *Tékozló fiúk* című dalának kezdő akkordjait, egy katedrálisban éreztem magam. És ez a misztérium leszállt a földre, egészen közel került hozzám, érinthetővé vált annak az iskolának egyik osztálytermében, melyben az akkori rendezőség helyet adott neki, készítőjükkal együtt. Ott vált testté, ebben a tanteremben, ebben a vidéki jászolban testesült meg az Orgona, amint Albert Miklós, ez a közénk szublimálódott reneszánsz ember feltárta titkait. Monostorapáti község neve már korábban is hordozott számomra misztériumot, de ezzel a megtestesüléssel transzapatívá vált, amit csak fokozott Nagy László barátom jelenléte, aki Apáti szőlőhegyének oldalába vájt vermében élt már akkor is. Az a transzapatí kilátás, mely a domboldalba cementálódott gyümölcsöséből élénk táruul, pazar élmény, főleg alkonyat táján, amikor a lemenő nap fénye hint vöröslő delejt a tájra: előtérben az apáti halastóval, mögötte Hegyesd hegye csúcsonyul a távolabbi, foghíjas Halápi-hegy elé. Laci arcát el is rejtettem cseresznyefájának lombjai közé, a róla készült szakrális festményemen. Hogy miért is kevertem ide Nagy Lászlót? Nem másért, merthogy azon a júliusi héten találkozott vele Miklós, s transzapatí révületünkben köszöntöttük egymást, melynek részese volt Sanyi pap, Hárshgyi Jóska (Apáti polgármestere), valamint Csaba, aki Csillagokat hintett az időszak minden egyes éjszakájára.

Apáti véget ért, mindenki visszaköltözött lakhelyére: Ynda Siófokra, Miklós pedig Győrbe. Köztünk azonban megmaradt egy fél Dunántúlt átívelő barátság, mely barátság több volt, mint egy-egy telefonhívás, e-mail, karácsonyi üdvözlés. A három helyszín: Győr–Siófok–

*Albert Miklós,
Bihari Andrea Ynda olajfestménye
(Az alkotóművész felvétele)*

Jánosháza köztünk egygyé forrt, mintha csak egy település, egy város másik utcáiban lakunk volna. Mivel feleséget Jánosházán találtam magamnak, így alakult ki ez a földrajzi háromszög. Hogy az azóta eltelt évek során hányszor láttuk az *Ajakregál* feliratú, piros mikrobuzst, Miklós mozgó műhelyét, nem tudom, de Siófokon legalább annyiszor, mint Győrben, vagy Jánosházán, de Kislángon, Kaposváron, Vörösberényben, vagy ki tudja még, hol. Miklós volt az az önzetlen ember, aki Győrből eljött segíteni költözésünk idején pakolni, szállítani, amikor 2018-ban siófoki házunkat eladva, Jánosházára telepedtünk. 1500 festményemet szállította orgonaépítésre átalakított buszában, barátságból. Több alkalommal voltam vendége a Bodzás utca 10-ben, ahol egy egész birodalom honolt: lakóháza, orgonakészítő műhelye, melyben nem csak az orgonasípokot szerkesztette, öntötte, állította, hanem a gépeket is maga készítette, amelyekkel ezeket alkotta. Háza mellett volt egy hatalmas terem, ami-ben az orgonák összeállítását végezte, ahol különleges orgonák (régiek, korszerűek, javításra szoruló) is helyet kaptak, merthogy Miklós orgonajavítással is foglalkozott. Közben pedig időnként bekapcsolta karaoke masináit, és énekelt magának, vagy épp az időnként összeverbuválódott barátainak, társaságának, de énekelt ott más, többek között Ynda is.

Miklós korunk, Magyarország, Győr Michelangelója volt, vagy talán Leonardója – nem tudom, de ilyen asszociációkat váltott ki bennem, valahányszor találkoztunk. Talán ezért is kerültünk oly közeli barátságba, hisz a festészet sem állt tőle távol, mert amint kedvelte ő a festészetet, úgy kedveltük mi is a zenét. Nem véletlen, hogy Ynda egyszer csak hozzá költözött. Ő ugyanis meg tudta szólaltatni Miklós orgonáit, ha nem is profi szinten, de világot felfedezni és megismerni akaró fiatal lelke rezdülésein át, akkordokat keresgélő ujjával szólaltak meg az orgonasípok.

A pár napos győri tartózkodás eredménye egy grafika lett: Ynda titokban lerajzolta Miklós édesanyját, a képet eljövele előtt adta át neki, Miklós nagy csodálkozására és örömére. Aztán művészeti találkozók, kiállítások fémjelezték Miklós és Ynda barátságát, hisz a Mester által ismerte meg Ynda Gábor atyát, aki igazán impozáns kiállítási lehetőséget biztosított lányomnak Győrben, a Káptalandomb egyik épületében, a 2018-as Ars Sacra rendezvény keretében, melyet mindnyájunk örömére Miklós nyitott meg. A 30. életévét alig betöltött, fiatal művésznő Miklósnak is megújuló, fiatalos lendületet adott, s a Mester pedig távoli, gondoskodó odafigyelésével támogatta Ynda művészetét, egészen a 2020-as püspöki portrémegrendeléséig, mely ugyan Gábor atya ajánlásával jött létre, de, ha Miklóst nem ismeri meg Ynda, Gábor sincs számára. A későbbi évek során Ynda megfestette Miklós lányának arcképét, és egy *Fuvolaszót*, melyen fiának felesége szólaltatja meg ezt a csodásan zengő, fúvós hangszert.

2020-ban határozta el Ynda, hogy portréval ajándékozza meg Miklóst. A portré elkészült, december 28-án adtuk át személyesen Miklósnak, otthonában. Az átszellemült, szinte katartikus öröm, mely a képet látva a Mesterből feltört, leírhatatlan volt: öröm és könnyek, köszönet és reveláció.

Hazajöttünk.

Pár nap múlva feleségem látja a facebookon, hogy Miklós elment, örökre elment...

Nem tudtam mást mondani: odament, ahol az égi orgonistáknak szükségük van újabb orgonákra, végtelen idők óta szóló muzsikák által elhasználandó orgonák feltámasztására, mert Miklós nélkül a Menny bizonyosan szegényebb, csendesebb lenne, az Orgonák Organikus Orgánumának magasztos hangzása nélkül.

Miklós itt hagyott, itt maradt értékei: a műhely, az orgonák, az elkezdett-félbemaradt munkák... Vajon hogyan tovább...? Mikor...? Meddig...? Hová...?

Bihari Puhl Levente